

Norma par elektroenerģijas obligātā iepirkuma apturēšanu atbilst Satversmei

2015. gada 14. oktobrī Satversmes tiesa ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2015-05-03 „Par Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumu Nr. 262 „Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamos energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību” 100. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64. pantam”.

Ministru kabinetam bija pilnvarojums uz noteiktu laiku apturēt elektroenerģijas obligāto iepirkumu, lai novērstu elektroenerģijas kopējās cenas nesamērīgu pieaugumu

Apstrīdētā norma

Apstrīdētā Ministru kabineta noteikumu norma nosaka: „No 2011. gada 26. maija līdz 2016. gada 1. janvārim [Ekonomikas] ministrija neorganizē konkursus par tiesību iegūšanu pārdot biomasas, biogāzes, saules vai vēja elektrostacijās saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, un ražotājs nevar kvalificēties elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros un tiesību iegūšanai saņemt garantētu maksu par uzstādīto elektrisko jaudu.”

Augstāka juridiskā spēka norma

Satversmes 64. pants: „Likumdošanas tiesības pieder Saeimai, kā arī tautai šinī Satversmē paredzētā kārtībā un apmēros.”

Lietas fakti

Lieta ierosināta pēc Augstākās tiesas (AT) Administratīvo lietu departamenta pieteikuma. Administratīvo lietu departaments izskata lietu, kurā uzņēmums, kas ražo elektroenerģiju hidroelektrostacijā un pārdod to obligātā iepirkuma ietvaros, prasīja, lai tiktu izdots administratīvais akts par obligātā iepirkuma apjoma palielināšanu. Iepriekš uzņēmums ar šo prasību bija vērsies Ekonomikas ministrijā, taču ministrija to informēja, ka apstrīdētā norma līdz 2014. gada 1. aprīlim (pašlaik spēkā esošajā redakcijā – līdz 2016. gada 1. janvārim) liedz palielināt noteikto elektroenerģijas iepirkuma apjomu.

Pieteikumā AT Administratīvo lietu departaments norādīja, ka apstrīdētā norma pieņemta, pārkāpjot likumdevēja doto pilnvarojumu. Elektroenerģijas tirgus likums noteic, ka ražotājs, kas elektroenerģiju ražo, izmantojot atjaunojamus energoresursus, var iegūt tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligāti iepērkamā elektroenerģijas apjoma veidā. Ministru kabinetam esot pilnvarojums noteikt vienīgi to, kā ir īstenojamas elektroenerģijas ražotāju tiesības, nevis to, vai šobrīd šādas tiesības ražotājiem ir piešķiramas. Tādējādi pieteikumā pausts viedoklis, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 64. pantam.

Tiesas secinājumi un lēmums

Par likumdošanas tiesībām

Satversmes tiesa norādīja, ka saskaņā ar Satversmes 64. pantu likumdošanas tiesības, proti, tiesības noregulēt kādu jautājumu ar likumu, pieder Saeimai un tautai. Tomēr, lai nodrošinātu efektīvāku valsts varas īstenošanu, ir pieļaujama atkāpe no prasības, ka likumdevējam visi jautājumi pilnībā jāizšķir pašam. Likumdevējs izlemj tos jautājumus, kurus uzskata par svarīgākajiem, un pilnvaro Ministru kabineta vai citu valsts institūciju izdot tiesību normas, kas nepieciešamas likumu īstenošanai. [10]

Lemjot par pilnvarojumu, likumdevējam ir pienākums apsvērt konkrētā jautājuma nozīmīgumu un saistību ar pamattiesībām. [10] Tātad tikai tad, ja Saeima, deleģējot Ministru kabinetu izstrādāt regulējumu kādā jautājumā, ir ievērojusi Satversmē noteikto valsts varas dalīšanas principu, Ministru kabinetam ir tiesības izdot ārējos normatīvos aktus. [10]

Likumdevējs pats ir izlēmis visus svarīgākos jautājumus

Satversmes tiesa atzina, ka likumdevējs ir izlēmis svarīgākos ar valsts enerģētikas politiku un tās mērķiem saistītos jautājumus, tostarp arī attiecībā uz ražotāju tiesībām pārdot saražoto elektroenerģiju obligāti iepērkamā elektroenerģijas apjoma veidā. [11.2]

Ministru kabinets ir rīkojies pilnvarojuma robežās

Satversmes tiesa norādīja, ka Ministru kabinets ārējo normatīvo aktu var izdot tikai tādā gadījumā, ja likumdevējs likumā formulējis deleģējumu šāda akta izdošanai un noteicis pilnvarojuma robežas. [12] Līdz ar to Satversmes tiesai jānoskaidro pilnvarojamo normu

saturs un mērķis, kā arī tas, vai Ministru kabinets nav pārsniedzis tam likumdevēja piešķirtā pilnvarojuma apjomu. [12]

Satversmes tiesa atzina, ka likumdevējs ir piešķīris Ministru kabinetam pilnvarojumu noregulēt ar elektroenerģijas obligātā iepirkuma īstenošanu saistītos jautājumus, citastarp pilnvarojumu noregulēt obligātā iepirkuma apjoma noteikšanas kārtību. [13.2]

Ar likumdevēja doto pilnvarojumu ir jāsaprot ne tikai viena konkrēta tiesību norma, bet paša likuma būtība un mērķi. Lai pilnībā izprastu likuma būtību un mērķi, ne vienmēr ir iespējams vadīties tikai no viena likuma, bet nākas vērtēt attiecīgās jomas un dažkārt arī ar to saistīto jomu regulējumu kopumā. [13.3]

Vērtējot enerģētikas jomas regulējumu, Satversmes tiesa nāca pie slēdziena, ka Ministru kabineta uzdevums ir izstrādāt tādu kārtību, kas ne tikai veicinātu elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamus energoresursus, bet citastarp nodrošinātu arī to, ka visiem elektroenerģijas lietotājiem tiek piegādāta elektroenerģija par pamatotām cenām. [13.3]

Satversmes tiesa konstatēja, ka apstrīdētā norma pieņemta, lai nodrošinātu to, ka visiem elektroenerģijas lietotājiem tiek piegādāta elektroenerģija par pamatotām cenām. [13.4] Tādējādi Satversmes tiesa secināja, ka apstrīdētā norma pieņemta saskaņā ar pilnvarojošā likuma mērķi. [13.4]

Satversmes tiesa norādīja, ka likumdevēja dotais pilnvarojums ļāva Ministru kabinetam uz noteiktu laiku apturēt tiesību piešķiršanu ražotājiem kvalificēties saražotās elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros. Tomēr tas nenozīmē, ka Ministru kabinets būtu pilnvarots neierobežoti pagarināt apstrīdētajā normā noteikto termiņu. Vienlaikus Saeimai saglabājas pienākums lemt par ražotāju tiesībām kvalificēties saražotās elektroenerģijas pārdošanai obligātā iepirkuma ietvaros. [14]

Satversmes tiesa norādīja, ka Ministru kabinets nav pārkāpis likumdevēja piešķirto pilnvarojumu, bet rīkojies tā ietvaros, un **atzina apstrīdēto normu par atbilstošu Satversmes 64. pantam.**

Satversmes tiesas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams, tas stāties spēkā tā oficiālās publicēšanas dienā. Sprieduma teksts ir pieejams Satversmes tiesas mājas lapā.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājas lapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Līna Kovalevska

Satversmes tiesas priekšsēdētāja palīdze

Lina.Kovalevska@satv.tiesa.gov.lv

67830748, 29813216